

«XALQARO LOYIHALAR VA TA'LIM DASTURLARIDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR»

mavzusidagi 2-sonli ko'ptarmoqli xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi

BOLALAR CHET TILINI QANDAY VA QACHON O'RGANISHNI BOSHLASHLARI KERAK?

Umrzoqova Sarvinoz Abduqaxhor qizi

Guliston davlat pedagogika instituti magistranti

E-mail: arziqulova98@bk.ru

Tel: +998979013233

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15378977>

Annotatsiya. Ushbu tezisda bugungi kunda dolzarb vazifalarimizdan biri bo'lgan o'z ona tilidan boshqa ikkinchi yangi tilni bolalarga qachon va qanday o'rgatishni boshlashimiz haqidagi ba'zi kerakli tushunchalar va ma'lumotlar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: ilk yosh, madaniy, pedagog, o'zlashtirish, qobiliyat, samaradorlik, chet tili.

Аннотация. В данной диссертации представлены некоторые необходимые концепции и информация о том, когда и как начинать обучать детей второму языку, отличному от их родного, что является одной из наших текущих задач на сегодняшний день.

Ключевые слова: раннее детство, культурный, педагогический, мастерство, умение, эффективность, иностранный язык.

Annotation. This thesis provides some necessary concepts and information about when and how to start teaching children a second language other than their native language, which is one of our urgent tasks today.

Key words: early childhood, cultural, pedagogical, acquisition, ability, effectiveness, foreign language.

KIRISH

Bugungi kunda chet tilini bilish shu qadar ommalashmoqdaki, qanchalik erta boshlasa shunchalik katta yutuqlarga erishishga sabab bo'lmoqda. Muhtaram yutboshimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning yoshlarga yaratib berayotgan shart-sharoitlar tahsinga sazovordir. Ayniqsa ta'lim sohasiga berilayotgan e'tibor borgan sari o'z natijasini ko'rsatib ijobiy natijalarini bermoqda desam mublag'a bo'lmaydi. Ta'lim tizimining bo'g'ini hisoblangan maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari o'z samarasini bermoqda. Jahon miqyosida ko'zga ko'rinarli natijalarga erishishimiz uchun jahon tili hisoblangan ingliz tilining erta bolalik davridan o'rganib boshlanishi har tomonlama faqat va faqat foyda keltirmoqda desam xato bo'lmaydi. Albatta maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyalanuvchilariga chet tilini o'rgatish qachon va qanday degan savolga javob topish bilan yanada samarali natija ko'rsatadi.

Bolalarda chet tilini o'zlashtirishi bugungi globallashuv zamonida hech bo'lmaganda ona tilini o'rganish kabi muhim hisoblanishini talab qilmoqda. Oilalar

«XALQARO LOYIHALAR VA TA'LIM DASTURLARIDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR»

mavzusidagi 2-sonli ko'ptarmoqli xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi

o'z farzandlarining maktabgacha ta'lim davridan boshlab ko'p tilli, ayniqsa, ingliz tilini bilishga g'amxo'rlik qilishlari muhim hisoblanadi. Chunki chet tilini o'zlashtirishga yoshlikdan o'rgatilishiga e'tibor berilishining bir nechta sabablari bor. Birinchi va eng muhim sabab shundaki, bolalik davrida chet tilini o'rganish osonroq, tezroq va doimiyroq bo'ladi. Qolaversa, yoshlikdan o'rganilgan chet tili ham ona tili kabi to'g'ri va ravon so'zlasha oladi. Ikkinchi muhim sabab shundaki, turli tillarni o'rganish kognitiv rivojlanishni qo'llab quvvatlaydi. Yangi tilni o'rganish kognitiv qobiliyat va xotirani mustahkamlaydi shu bilan birgalikda ijodkorlikni oshiradi.

Chet tillarini o'rganish ham madaniy boyitishni ta'minlaydi. Erta yoshdan boshlab bolalar turli madaniyatlarni o'rganish va ularni o'zlari bilan solishtirish imkoniyatiga ega. Bu bolaga turli madaniyatlarni hurmat qilish va madaniyatning odamlarga ta'sirini tekshirish qobiliyatini beradi. Shu tariqa, bolaning fikrlashi qat'iy bo'lishidan ko'ra, ko'proq ochiq fikrli bo'lishi va xolisona baho berishi osonroq bo'ladi. Agar bolalarda chet tilini o'zlashtirishga yetarlicha ahamiyat berilsa, akademik hayotda ko'plab afzalliklarga erishish mumkin. Chet elda ta'lim olish imkoniyatlaridan tashqari, xalqaro nashrlarga kirish va yanada boyroq va dolzarbroq ma'lumotlarni olishi mumkin. Globallashtirish natijasida bugungi kunda ko'plab mahalliy va xorijiy kompaniyalarning xorijda filiallari yoki mijozlari mavjud. Shunday ekan, bugungi kun farzandlarini kelajak biznes olamiga yetarli darajada tayyorlash zarur. Chet tilini bilish zamon bilan hamnafas bo'lishni va hatto to'g'ri qo'llanilganda kelajakni ko'rishga osonlashtiradi.

Bolalar qachon chet tilini o'rganishni boshlashlari kerak? Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki 2-7 yosh oralig'i bolalarga yangi tilni o'rgatish uchun muhim va samarali davr ekanligi haqidagi fikrni qo'llab quvvatlaydi. Darhaqiqat 6-7 yoshgacha bolalar o'rganishi emas, balki egallash bosqichidan o'tadilar. 2 yosh ham bolaning ona tilida gapira boshlagan davriga to'g'ri keladi. Vaholanki, bola o'z ona tilida gapira boshlagunga qadar kamida ikki yil davomida o'z ona tili bilan tanishadi. Shu sababli, ona tilini o'rganish kabi bolalar ham 0-3 yoshdan boshlab chet tilini o'rganishni boshlashlari mumkinligi aytiladi. Bolalar 2 yoshdan boshlab o'rganganlarini ifodalay boshlasa-da 0-3 yosh oralig'ida o'rganganlari ularning xotirasida saqlanib qoladi. Bu yerda ota-onalar ko'pincha ikki tilni bir vaqtning o'zida o'rganib chalkashliklarni keltirib chiqarishi mumkinligidan havotirda bo'lishadi. Biroq, tadqiqot shuni ko'rsatadiki, bolalikdabir nechta tillarga ta'sir qilish chalkashlikka olib kelmaydi. Aksincha, bir vaqtning o'zida bir nechta tillarni o'rganadigan bolalarning o'rganish vaqti qisqaradi va o'rganish samaradorligi yuqori bo'ladi. 6-7 yoshda tilni o'zlashtirish

«XALQARO LOYIHALAR VA TA'LIM DASTURLARIDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR»

mavzusidagi 2-sonli ko'ptarmoqli xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi

ongli o'rganish strategiyalaridan foydalanish bilan almashtiriladi. Bu davrda mavhum fikrlash, fikr hosil qilish, xulosa chiqarish kabi malakalar shakllanadi.

Bolalarga chet tillarini o'rgatishni qanday boshlash kerak? Ona tili kabi chet tili bilan tanishish ham ona qornida boshlanadi. Agar homiladorlik vaqtida onaning atrofida chet tili faol gapirilsa va ayniqsa, onasi ham bu tilda gapirsa, chaqaloq bu til bilan tanish bo'ladi. Ushbu tanishlik o'rginishga aylanishi uchun bola chet tiliga ta'sir qilishi kerak. Bola hayotining dastlabki uch yilida bolaga ona tilini o'rganish kabi chet tilini o'rgatish kerak. Bola bilan chet tilida gaplashish, atrofdagi narsalar bilan tanishtirish va ularga nom berish o'rganishni osonlashtiradi. Kartochkalarni ko'rsatish va o'rgatish kerak bo'lgan tildagi og'zaki ekvivalentini aytish va o'rgatish kerak bo'lgan so'zni tez-tez eslatib turish va takrorlash kerak. Bolalar uchun chet tilini o'zlashtirish osonroq, ayniqsa ota-onalari uyda ikki tilda gaplashsa. Biroq, bolaning o'rganishi uchun faqat bola bilan muloqot qilish kifoya. Agar ota-onalar ikkinchi tilni bilmasa, til ko'nikmalarini pedagog bilan rivojlantirish mumkin. Til o'rganishni qo'llab-quvvatlaydigan ikkinchi shaxs pedagogik bilim va tajribaga ega bo'lishi ham juda muhimdir. Tajribali pedagog bolaning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bolalar uchun chet tilini o'rganish, boshqa ko'nikmalar kabi, o'yinlar bilan ancha oson va qiziqarli bo'ladi. Ayniqsa, maktabgacha yoshda agar bola o'yin guruhlari, chet tili darslari yoki bolalar bog'chasiga borsa, uning tillarga bo'lgan moyilligi ortadi. Bugungi bolalar va yoshlar o'z kasbiga qanchalik erta va ongli ravishda tayyorlansa, shuncha ko'p yutuqlarga erishadi. Endi bolalarda chet tillarini o'rganishni qo'llab-quvvatlash uchun ko'plab raqamli content mavjud. You Tube kabi ijtimoiy tarmoqlarda ko'plab qiziqarli o'yinlarni va hujjatli filmlarni tomosha qilishingiz mumkin.

Bolalarda chet tilini bilmaslik 5-10 yil ichida ta'lim va boshqa sohalarda ko'plab yo'qotishlarga sabab bo'lishi bashorat qilinmoqda. Bolalar bugundan boshlab rejali ravishda kelajakka tayyorlanishi kerak. Buni faqat e'tiborli, intiluvchan, farzandining kelajagiga befarq bo'lmagan ota-onalar orqali amalga oshirish mumkin. Bolalarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini rejalashtirish va erta yoshdanoq kelajakdagi maqsadlarini belgilash kerak. Bugungi kun bolalari o'z kasbiga qanchalik erta va ongli ravishda tayyorlansa, shuncha ko'p yutuqlarga erishadi.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki farzandlarimiz bizning kelajagimiz. Yurtimiz ravnaq topishi va tinch-osoyishta yurtda yashashimiz uchun hammamiz mas'ulmiz. Shunday ekan, bolajonlarimizning kelajagiga befarq bo'lmagan holda

«XALQARO LOYIHALAR VA TA'LIM DASTURLARIDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR»

mavzusidagi 2-sonli ko'ptarmoqli xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi

ularga ko'proq e'tibor qaratib, shart-sharoitlar ko'lamini orttirmog'imiz lozim. Hech qachon kech bo'lmaydi. Lekin hozir ayni vaqti bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jumayeva, M. B. (2022). Oliy ta'limda innovatsion usul va vositalar. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (Special Issue 20), 214-226. doi: 10.24412 (Vol. 226). 2181-1784-2022-20-214.
2. Мардонова, Р. (2022). Эпитет И Лексико-Грамматическая Сочетаемость Между Прилагательными. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(5), 239-242.
3. Jumayeva, M. B. (2025). Use of educational methods in pedagogy. *Икро журнал*, 14(02), 168-174.
4. Mardonova, R. O., & Borotova, L. A. Q. (2018). Using Visual Aids In English Classes. *Гуманитарный трактат*, (29), 126-127.
5. Kamiljanovna, Z. D., O'G'Li, A. S. J., & Jumayeva, M. B. (2022). The Analysis Of Higher Order Thinking Skills. *Science and innovation*, 1(Special Issue 2), 672-676.
6. Abdisheribov, S., Yo'Ldosheva, M., & Jumayeva, M. (2022). Implementing creative writing in English language teaching classrooms. *Science and innovation*, 1(B8), 1343-1347.
7. Jumayeva, M. B. (2021). Interactive Methods Used In.
8. Mardonova, R. O. (2018). Features Of Pronunciation In Teaching Children. *Гуманитарный трактат*, (29), 124-125.
9. Jumayeva, M., & Qarshiyeva, M. (2022). The Role of Interactive Learning Technologies in the EFL classes. *Science and innovation*, 1(B8), 1273-1277.
10. Jumayeva, M., & Rashidova, M. (2022). The role of using game technology in the educational process. *Science and innovation*, 1(B8), 1448-1452.
11. Мардонова, Р. О. Teaching Four Skills In The Primary Classroom Обучение Четырём Навыкам В Начальной Школе. *Журнал выпускается ежемесячно, публикует статьи по гуманитарным наукам. Подробнее на*, 116.
12. Djabbarova, S., Tadjieva, M., & Ra'no Mardonova, G. T. (2020). Problem Based Learning and Its Efficiency in Teaching Process. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(2), 291-296.
13. Мардонова, Р. О. Обучение Четырём Навыкам В Начальной Школе. *Гуманитарный трактат*, (21), 113-116.
14. Ochildievna, M. R. (2019). The Study of the Modification of Sounds in Coherent Speech in English and Uzbek Languages. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol*, 7(12).
15. Mardonova, R. O., & Turdieva, O. O. K. (2018). The Impact Of Tpr Method On Children's Vocabulary Learning Process. *Гуманитарный трактат*, (29), 122-123.
16. Jumayeva, M., & Turdiyeva, U. (2022). The Importance Of Pedagogical Technologies In Learning English. *Science and innovation*, 1(B8), 1710-1714.